

Nr 133.

Av herrar **Fjellman** och **Pehrsson** i Göteborg, *angående kustartilleriets omorganisation till rörligt kustförsvar.*

Genom beslut av 1925 års riksdag har landets försvar undergått en genomgripande omdaning, avseende att såväl reducera försvarsutgifterna som att inom riksförsvaret bereda plats för moderna stridsmedel. Omorganisationen har sökt att i någon mån tillgodose vissa delar av vårt land, exempelvis övre Norrland med dess försvarskrafter och ostkusten med Östra brigaden. Andra landsdelar däremot, såsom Skåne och västkusten, med vår förnämsta handelsstad, Göteborg, hava lämnats jämförelsevis blottade på försvarsmedel. Göteborg är således, sedan Älvsborgs artillerikår indrogs, så gott som värnlöst, och Skåne har ej fått någon ersättning för sitt förlorade, slagkraftiga och lätttrörliga kavalleri. Mot dessa delar av vårt land med sin rika bygd, blomstrande hamnstäder och nära kusten gående betydelsefulla järnvägar kan med jämförelsevis små sjöstridskrafter såväl i ett tidigt skede av ett krig, innan flottan ännu hunnit utrustas och utlöpa, som under krigets lopp, riktas angrepp, som kunna hava ett högst olycksbringande inflytande på landets ekonomiska liv. Dessa värdefulla delar av vårt land hade kommit i åtnjutande av ett bättre skydd, om världskrigets lärdomar och den nutida teknikens möjligheter tillvaratagits i avseende på ett modernt kustförsvar. En fördomsfri och sakkunnig undersökning av hithörande förhållanden skall giva vid handen, att genom en teknisk och organisatorisk omformning av vårt kustförsvar större effekt skall kunna utvinnas, och nu jämförelsevis blottställda dyrbara kustlandskap för sitt skydd kunna påräkna högst värdefulla försvarskrafter.

Erfarenheten från olika krig har med ovedersäglig tydlighet fastslagit, att en kustfästning måste betvingas genom ett omfattande och tidsödande angrepp från land, såvida icke de stridsmedel, som äro avsedda att möta angrepp från sjösidan, äro av fullständigt undermålig beskaffenhet. Orsaken till denna kustfästningarnas motståndsförmåga gentemot angrepp av en flotta är att söka i det sakförhållandet, att det på land uppställda artilleriet i förening med mineringar äro sjöstridskrafternas artilleri så överlägsna, att en kustfästnings intagande genom anfall från sjön — även för en makt, som disponerar högst avsevärda maritima resurser — är ett företag, som riskerar uppoffrandet av allt för stora svårersättliga militära maktmedel. Det se-

naste krigshistoriska exemplet härpå utgör striden om Dardanellerna, vars relativt omoderna artilleri och befästningar likväl icke kunde betvingas av tvenne stormakters förenade flottor. Även den med stora uppoffringar av människoliv och materiel företagna landstigningen å Gallipolihalvön rann ut i sanden och måste uppgivas.

Denna sjöstridskrafternas underlägsenhet gent emot kustförsvaret blev under världskriget ännu mer framträdande, då sjökrigsföretag mot hela kuststräckor kunde avvisas. Det är den moderna teknikens storartade utveckling på artilleriets, minvapnets och U-båtsvapnets områden, som gjort det möjligt att utsträcka det förut lokalt bundna kustförsvaret till ett framgångsrikt försvar av hela kuststräckor. Järnvägsspåret har öppnat ett helt nytt verksamhetsfält för ett artilleristiskt vapen av hittills okänd kapacitet och rörlighet, och det är järnvägsartilleriets revolutionerande idé, som givit lösningen på problemet om ett billigt och effektivt kustförsvar.

Tyskarna etablerade ett framgångsrikt försvar av Flandernkusten med hjälp av mineringar och U-båtar samt med kanoner, delvis monterade som järnvägsartilleri, tagna från sin på sjön värdelösa sekundärflotta. Den av engelsmännen så ivrigt åtrådda landstigningen kunde icke utföras, och trots den intensiva, ständigt pågående beskjutningen från de engelska monitorernas svåra artilleri träffades icke en enda av tyskarnas pjäser. Likväl voro de flesta batterier synliga från sjön, och pjäserna voro ofta uppställda här och var mellan dynerna utan fortifikatoriska anläggningar i egentlig mening. Det förtjänar vidare anföras, att då det till slut blev nödvändigt för tyskarna att utrymma Flandern, järnvägsartilleriet var det *enda* tunga artilleri, som kunde räddas. Allt fast uppställt artilleri måste sprängas.

Italienarna hade under världskriget vid försvaret av sin kust vid Adriatiska havet stor nytta av ett på järnväg rörligt artilleri. Banan löper här tätt intill kusten och var sålunda utsatt för överraskande anfall av lätta sjöstridskrafter. Skyddandet av denna för Italien viktiga förbindelseled, som förenade landets norra med dess södra del, blev en fråga av allra största betydelse. Försvaret av de kuststräckor, där järnvägen löpte intill kusten, var baserat på ett flertal tåg med järnvägsartilleri. Varje tåg hade en viss sektion att försvara och kallades per telefon från utposter till den hotade sträckan, så snart fientliga krigsfartyg siktades. Järnvägsartilleriet visade sig även kunna ersätta sjöstridskrafter för konvojerande av sjötransporter. Italienarna framförde betydande transporter sjöledes längs kusten i en utprickad segelled mellan minlinjer och land, samtidigt som järnvägsartilleritågen till skydd framgingo i höjd med transporten.

Amerikas Förenta stater hava tillgodogjort sig världskrigets lärdomar på detta område och gå in för att göra allt tungt artilleri, vars vikter medgiva det, mobilt som järnvägsartilleri. För kustförsvaret anser man där rörliga pjäser lämpligare än fast uppställda, och järnvägsbjäser avses för den skull att användas, där man icke kan begagna sig av häst- eller motordragning.

Med de krigshistoriska exemplen för ögonen torde det kunna betraktas som ett

ofullständigt utnyttjande av tillgängliga försvarsmedel att allt fortfarande bibehålla våra kustfästningars artilleri fast uppställt, sålunda i avsaknad av varje form av strategisk och taktisk anpassningsförmåga. Det kan icke ens räddas ur en ogynnsam strid. På tvenne nedlagda kustfästningar stå användbara kanoner kvar utan bemanningar, och dessa skulle i riksförsvaret bliva av stort värde om de uppmonterades som järnvägsartilleri.

Genom en i största möjlig utsträckning verkställd omläggning av vårt kustförsvar med tillvaratagande av moderna tekniska möjligheter, så att artilleriet allt efter kaliber och tyngd, göres rörligt som järnvägsartilleri, eller framföres med hjälp av motor- eller hästdragkraft, kunna högst avsevärda fördelar vinnas.

Genomförandet av rörlighetsprincipen medför ett bättre tillvaratagande av landets artilleristiska resurser än, vad den fasta uppställningen medger, så att i kustförsvarsartilleriet kommer att ingjutas strategiskt och taktiskt liv och detta sålunda bliva en mera levande del av riksförsvaret på de punkter, som betingas av krigsläget, och icke blott på ett fåtal aprioriska platser och under vissa klimatiska förhållanden, och giver, i händelse att en fientlig landstigning lyckats, armén tillgång på tungt artilleri, en artilleristisk förstärkning, som icke kan skattas nog högt.

Härtill kommer, att fasta anläggningar på grund av sin utsträckning icke kunna camoufleras utan komma att bliva lätt upptäckta mål för bombardering från luften. Gaskriget medför även, att de fasta anläggningarna äro i behov av kollektivt gasskydd, vilket kommer att draga avsevärda kostnader. Utan kollektivt gasskydd sakna de fasta anläggningarna varje stridsvärde. Det rörliga artilleriet däremot kan camoufleras, är icke i behov av kollektivt gasskydd och äger genom sin rörlighet förmåga till ställningsväxling och härigenom möjlighet att undandraga sig gasfara.

Till slut förtjänar anföras, att då man under krig bör ställa sig så mycket som möjligt oberoende av import, finnes med hänsyn härtill särskilt anledning att i riksförsvaret giva plats för järnvägsartilleriet. Med den fortgående elektrifieringen av våra järnvägar kunna vi för dirigerande av artilleristiska stridskrafter till olika punkter göra oss oberoende av kolet. Bristen på kol kan i ett kommande krig på flottans operationer hava ett förlamande inflytande. Undertecknade föreslå därför,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om igångsättande av utredning, huruvida icke med tillvaratagande av världskrigets lärdomar en omorganisation av det nu fasta kustartilleriet till ett rörligt kustförsvar skulle medföra betydande fördelar icke blott för Skåne, Göteborg och andra platser utan även för riksförsvaret i sin helhet.

Stockholm den 18 januari 1928.

J. Fjellman.

Per Pehrson.